

Leidraad "kinderrechten in de cacaoketen"

Doelgroep: kinderen van 10 tot 14 jaar

Groepsgrootte: 6 à 20 kinderen

Doelstelling: onderdompeling in de problematiek "kinderrechten in de cacaoketen", vnl. in Ivoorkust

Duur: een dag (10u-16u)

VOORMIDDAG

1. Kennismakingsspelletjes/ijsbrekers

- indien nodig
- de meeste kunnen ook buiten gespeeld worden

a) het balleke (5')

- rechtstaand in kring: opdracht om in de juiste volgorde een tennisbal rond te gooien, nl. alfabetisch op voornaam
- opdracht om dit zo snel mogelijk te doen

b) carroussel met voorstelling van elkaar (15')

- begeleiders doen mee, ook om het aantal even te maken
- binnen- en buitenkring; 2 tegenover elkaar: elk beantwoordt de vraag die door de begeleider voorgelezen wordt, dan schuift de binnenkring door met de klok mee en beantwoordt iedereen de volgende vraag, etc. Telkens wordt eerst ook de eigen naam gezegd.
- vragen (aan te passen naar wens)
 - * wat is jouw favoriete muzikant/muziekgroep/muziekgenre?
 - * wat is jouw lievelingsfilm/TV-programma?
 - * welk land zou jij heel graag eens bezoeken?
 - * wat is jouw favoriete cacao-product?
- zittend in de kring: we gaan iedereen af met de vraag "wie weet er iets over x"

c) hol achter je naam (5')

- begeleiders doen mee
- rechtstaand in de kring: iemand zegt de naam van zijn/haar rechterbuur tegen zijn/haar linkerbuur, op dat moment gebeuren er 2 dingen tegelijkertijd (en om ter eerst):
- de rechterbuur begint dan buiten de kring met de klok mee te hollen naar zijn/haar oorspronkelijke plaats (komt die eerst aan: gewonnen)
- de linkerbuur zegt de naam tegen zijn/haar linkerbuur, die die naam dan weer tegen zijn/haar linkerbuur zegt, enz., tot de naam gezegd wordt door de rechterbuur van diegene wiens naam gezegd wordt (komt de naam eerst aan: groep heeft gewonnen, de oorspronkelijke rechterbuur wordt weer deel van de kring)
- zodra niemand nog loopt, mag gelijk wie de naam van zijn/haar rechterbuur tegen zijn/haar linkerbuur zeggen om een nieuw rondje naam doorgeven/hollen te starten

2. Kennismaking met kinderrechten: kinderrechtenbordspel (45')

- indien er tijd is: korte introductie tot het Kinderrechtenverdrag (zie Krekelboek deel I)
- in groepjes van 5 à 6 kinderen
- elk groepje speelt het bordspel
- materiaal: bord (bijlage 1), stellingenkaartjes (bijlage 2), overzicht kinderrechten (bijlage 3), een pion per speler, een dobbelsteen per groepje
- spelregels:
 - * de jongste speler begint, gooit met de dobbelsteen en gaat met zijn/haar pion het gegooide aantal vakjes vooruit
 - * wie terechtkomt op een vakje onderaan een ladder, mag de ladder tot helemaal boven

beklimmen

* wie terechtkomt op een vakje met de staart van een slang, moet afglijden naar het vakje met de kop van de slang

* wie terechtkomt op een gekleurd vakje, moet antwoorden op de stelling die voorgelezen wordt door de speler links van hem/haar (te trekken van de stapel stellingenkaartjes). Bij een juist antwoord (ja/nee) mag de speler een vakje vooruit; bij het aangeven van het juiste artikel uit het Kinderrechtenverdrag, mag de speler nog een vakje vooruit.

* het spel eindigt als een speler op het hoogste vakje komt of (als er genoeg animo en tijd is) als alle spelers op het hoogste vakje zijn geraakt

3. Kennismaking met de cacaoketen

a) afvalrace (10')

- in elke hoek zit een groepje aan een tafel of op de grond, met papier en pen

- 3 rondjes:

* welke merken chocolade zijn er?

* waar denk je aan als ik zeg "chocolade"?

- per rondje krijgt elk groepje een paar minuten de tijd om ideeën neer te pennen

- daarna mag elk groepje om de beurt een antwoord roepen; zodra een groepje geen idee meer heeft, valt het af

b) fototentoonstelling (1u)

- materiaal: de 12 panelen van de huurtentoonstelling "De cacaoketen" van OWW (cf. www.oww.be/cacaoketen), titels (bijlage 4), informatie/illustraties (bijlage 5), voorwerpenhoek of -koffer (met cacaokolven, cacaoboontjes, cacaopoeder, jutezakken,...), grote flappen, teken- en knutselmateriaal

- alle panelen en titels liggen door elkaar op de grond

- opdracht 1 (ganse groep): de juiste titel aan het juiste paneel linken

- opdracht 2 (ganse groep): elk neemt een paneel (eventueel worden panelen 10 en 12 weggelaten) en gaat op de juiste plaats in de keten staan

- opdracht 3 (in groepjes van 3 of 4): info (fiches) en voorwerpen zoeken die bij hun panelen horen en een "levende" tentoonstelling maken (vb. poster met uitleg of foto's)

- opdracht 4 (ganse groep): de panelen ophangen samen met de gemaakte posters/gekozen voorwerpen

- opdracht 5 (ganse groep): de hele groep doorloopt de tentoonstelling; per paneel legt het groepje dat errond gewerkt heeft, aan de rest van de groep uit waar de foto voor staat

NAMIDDAG

1. Energizer: 3 kringetjes (5')

- kan buiten gespeeld worden

- iedereen staat in de kring en krijgt de opdracht aan iemand te denken die ook in de kring staat

- op het ogenblik dat de spelleider "JA" zegt, moet iedereen naar de persoon-in-gedachten hollen en er 3 kringetjes rond lopen

- chaos en gelach verzekerd!

2. Kennismaking met de problematiek

a) Documentaire Warzone (1u30')

- materiaal: documentaire (via http://www.llink.nl/Afleveringspagina_Warzone.733.0.html?&tx_llprogramma_pi2%5Baf1_uid%5D=525&cHash=f929a9299f), invulblaadjes kijkopdracht (bijlagen 6 en 7), grote invulflappen (inhoud in bijlage 8) grote wereldkaart, knutselmateriaal

- opdracht 1 (ganse groep): kijken met kijkopdrachten

* in 7 stukken (eventueel kunnen stukken 5 en het tweede deel van 6 (na de "kinderverkoop") verteld ipv getoond worden):

- (1) 0' - 6'
- (2) 6' - 17'
- (3) 17' - 22'
- (4) 22' - 30'
- (5) 30' - 37'
- (6) 37' - 51'
- (7) 51' - 55'

* 2 kijkopdrachten voor de 4 stukken:

- (1) de ene helft van de groep beantwoordt specifieke vragen rond cijfers
- (2) de andere helft van de groep vindt relevante kinderrechten aan

* na elk stuk overlopen we de antwoorden van de beide groepen en bespreken we vragen (debriefing - zeer belangrijk want het is een zwaar verhaal)

* deel 3: kernvraag: "wie verkoopt er zijn kinderen nu?!"

* aandacht hebben voor Verklaring van Kundapur (bijlage 9), als tegengewicht tegen slavernij als extreme vorm van kinderarbeid

- opdracht 2 (ganse groep): verwerking van de gegevens

* plak cijfers en pijlen op de grote Peterswereldkaart: visualisering van de problematiek

* enerzijds rond de kinderen, anderzijds rond de cacao

b) inleefspel: 1 stap vooruit (45')

- kan buiten gespeeld worden

- materiaal: identiteitsfiches (bijlage 10)

- spelregels:

* iedereen krijgt een fiche (sommigen krijgen dezelfde fiche) met een nieuwe identiteit en neemt even de tijd om zich in te leven

* iedereen gaat dan naast elkaar op een rij staan

* de spelleider leest bepaalde situaties of stellingen voor

* als een kind denkt dat die situatie of stelling klopt voor hem/haar, zet hij/zij een stap vooruit (anders blijft hij/zij staan)

* stellingen (naar wens aan te passen):

1. Ik ga naar school.

2. Als ik ziek ben, krijg ik goede medische verzorging.

3. Ik heb vrienden met wie ik plezier kan maken.

4. Mijn ouders hebben/hadden het beste voor met mij.

5. Ik hoef me geen zorgen te maken als ik honger krijg: er is eten genoeg.

6. Ik heb tijd om mijn favoriete hobby te beoefenen.

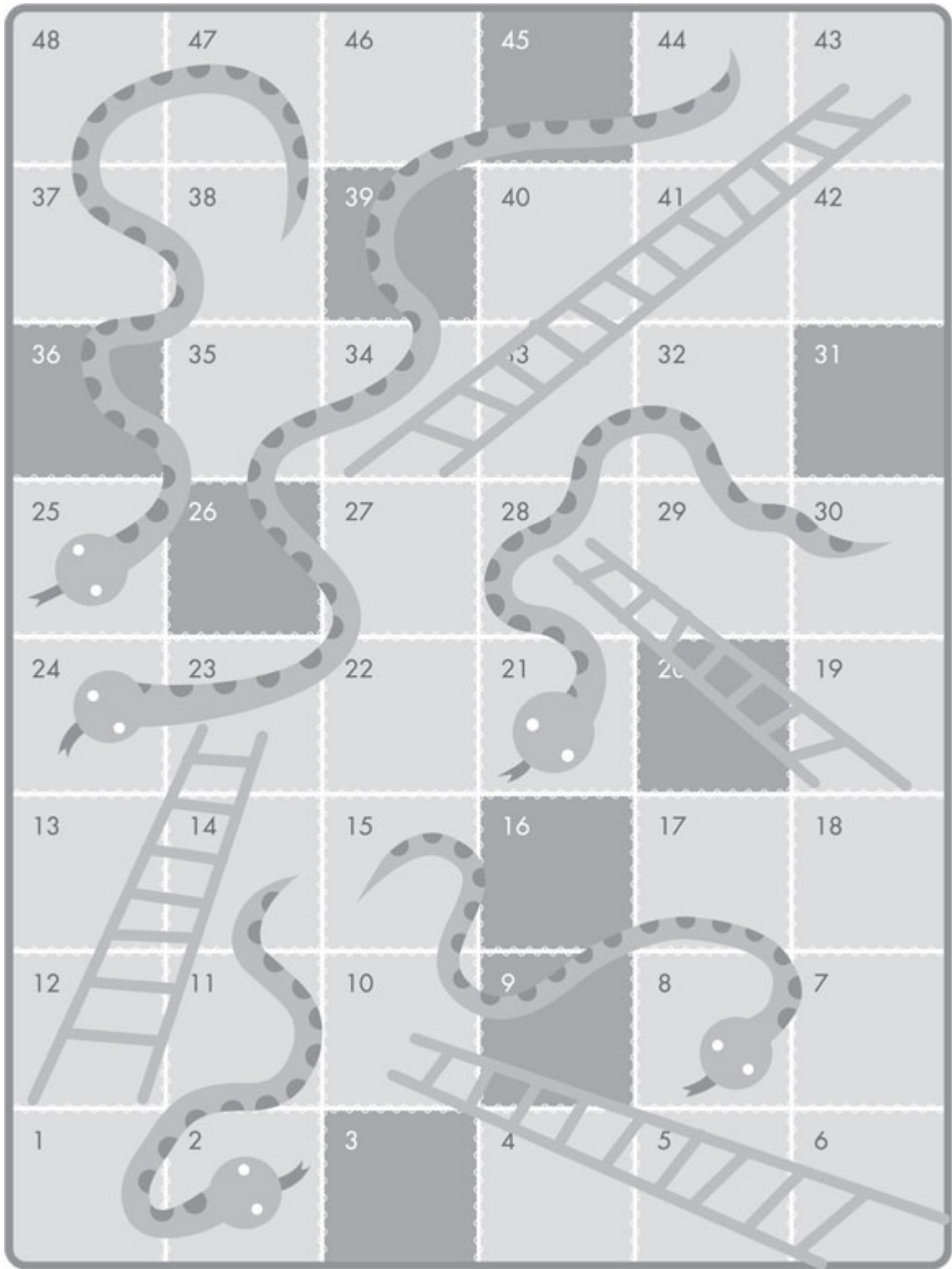
7. Ik ben gelukkig.

* achteraf debriefen we (hoe voelde je je toen je zo snel vooruit geraakte/moest achterblijven, was dit moeilijk voor jou, denk je dat dit in de echte wereld zo zou gebeuren,...

En ook:

- ideeën voor actie ("het is erg, maar we kunnen iets doen!)(vb. campagne OWW)

- evalueren

<p>Stelling: alle kinderen hebben dezelfde mensenrechten, of hun ouders burger zijn van een bepaald land of niet.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 2 IVRK (non-discriminatie): alle rechten uit het IVRK zijn er voor iedereen, waar zij/hij ook vandaan komt</p>	<p>Stelling: als je als kind een misdrijf pleegt, mag je samen met volwassenen opgesloten worden in de gevangenis.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 37 (foltering en vrijheidsberoving): kinderen die een misdrijf plegen, mogen niet wreed behandeld worden. Ze mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden en hebben het recht om contact te houden met hun familie.</p>	<p>Stelling: alleen jouw vader weet wat het beste is voor jou.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 18 (gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders): beide ouders delen de verantwoordelijkheid voor het opvoeden van hun kinderen. De overheid moet ouders ondersteunen, zeker als ze beiden werken.</p>
<p>Stelling: ook wie doof is, mag naar school gaan samen met niet-dove kinderen. De overheid moet ervoor zorgen dat zij/hij geholpen wordt door een tolk.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 23 (kinderen met een handicap): kinderen met een handicap hebben recht op bijzondere ondersteuning zodat zij hun leven volwaardig en onafhankelijk kunnen leiden</p>	<p>Stelling: een school mag sommige internetwebsites blokkeren.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 17 (toegang tot gepaste informatie en media): kinderen hebben recht op betrouwbare informatie uit verschillende hoeken (zoals TV en internet), maar informatie mag kinderen niet schaden.</p>	<p>Stelling: als een baby geboren wordt, moeten de ouders haar/hem een naam geven en de geboorte officieel registreren.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 7 (geboorteregistratie, naam, nationaliteit): alle kinderen hebben het recht op een eigen naam die wettelijk geregistreerd is.</p>
<p>Stelling: ouders zijn verplicht om hun 10-jarige zoon toegang te geven tot dezelfde TV-programma's als hun 17-jarige dochter.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 5 (ouderlijke verantwoordelijkheid): de ouders hebben de eerste verantwoordelijkheid om hun kind te begeleiden in de uitoefening van haar/zijn rechten. Ze moeten rekening houden met de leeftijd en rijpheid van elk kind. De staat moet ouders respecteren.</p>	<p>Stelling: ouders mogen alle e-mails van hun 13-jarige dochter lezen.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 16 (privacy): kinderen hebben recht op privacy. Normaal gezien moet ouders jouw privacy respecteren (als je ontwikkeling in gevaar komt, mogen ze wel tussenkomen natuurlijk).</p>	<p>Stelling: kinderen die zich misdragen, mogen op school geen tik of andere lichamelijke straf krijgen.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 28 (onderwijs): kinderen hebben recht op onderwijs (om naar school te gaan). Tuchtstraffen op school moeten de waardigheid van kinderen respecteren. Er mag nooit geweld gebruikt worden.</p>
<p>Stelling: mijn ouders zijn gescheiden, maar ik heb het</p>	<p>Stelling: mijn familie is gevlucht voor de oorlog in een ander</p>	<p>Stelling: een 18-jarige is geen "kind" meer.</p>

<p>recht om hen allebei nog te zien.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 9 (afgescheiden worden van ouders): kinderen zouden niet afgescheiden mogen worden van hun ouders, tenzij het voor hun bestwil is (vb. bij kindermishandeling). Als ouders scheiden, heeft een kind het recht om in contact te blijven met beide ouders (tenzij dit schadelijk is voor het kind).</p>	<p>land. Maar vluchtelingenkinderen zoals ik mogen niet naar school gaan in België.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 22 (vluchtelingen): vluchtelingenkinderen krijgen bijzondere bescherming. Ze hebben ook dezelfde rechten als andere kinderen.</p>	<p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 1 (definitie van het kind): volgens het IVRK is iedereen tot 18 jaar een "kind" (al mogen we oudere kinderen wel "jongeren" noemen natuurlijk). Alle rechten uit het IVRK gelden voor alle mensen tot 18 jaar.</p>
<p>Stelling: een fabriek mag schadelijke stoffen de lucht in sturen.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 24 (gezondheid): kinderen hebben recht op gezondheidszorg van een goede kwaliteit (dus: dokters, ziekenhuizen, medicijnen). Kinderen hebben ook recht op schoon water, voedszaam eten en een schoon milieu, zodat zij gezond blijven. Rijke landen moeten arme landen hierbij helpen.</p>	<p>Stelling: het is goed als leerlingen uit het eerste middelbaar een klaskrantje maken dat ze uitdelen in de buurt.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 13 (vrije meningsuiting): kinderen hebben het recht om te denken wat ze willen en om ideeën met anderen te delen.</p>	<p>Stelling: als jouw moeder niet kan werken omdat ze een auto-ongeluk heeft gehad, moet de overheid jouw gezin helpen zodat jullie genoeg geld hebben om eten en de huur te betalen.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 26 (sociale zekerheid): de overheid moet ervoor zorgen dat kinderen kunnen genieten van sociale zekerheid. Extra geld moet gaan naar gezinnen die het moeilijk hebben.</p>
<p>Stelling: jij mag als 16-jarig fotomodel iets bijverdienen op voorwaarde dat je niet te moe wordt om te leren voor school en bij je vriendinnen te zijn.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 32 (kinderarbeid): kinderen moeten beschermd worden tegen werk dat hun gezondheid, ontwikkeling of opleiding schaadt</p>	<p>Stelling: een school mag kinderen straffen als ze een vreemde taal spreken op de speelplaats.</p> <p>Antwoord: FOUT</p> <p>art. 30 (minderheden): kinderen mogen hun eigen taal gebruiken, ook als dat niet de officiële taal is.</p>	<p>Stelling: de overheid mag tussenkomen als een jongen na school tot aan bedtijd voor zijn jongere broertjes en zusjes moet zorgen.</p> <p>Antwoord: JUIST</p> <p>art. 31 (vrije tijd, spel en cultuur): alle kinderen hebben het recht om uit te rusten, te spelen en mee te doen aan culturele en andere vrijetijdsactiviteiten</p>

Bijlage 3: Het Kinderrechtenverdrag!

Art	In het kort	Wat betekent dit?
1	Definitie van het kind	"kind" = iedereen onder 18 jaar
2	Alle kinderen zijn gelijk	De volwassenen dienen alle kinderen gelijk te behandelen. Je mag niemand een voorkeursbehandeling geven, omdat bijvoorbeeld hij of zij een andere kleur heeft, omdat hij of zij christen, moslim of jood is, omdat hij of zij arm of rijk is.
3	Belang van het kind	Bij alles wat je ouders doen, dienen ze met jou rekening te houden. Indien je ouders niet goed voor je zorgen, moet de overheid tussenbeide komen en een goede oplossing voor je uitwerken.
4	Het mogelijk maken van kinderrechten	De overheid moet erover waken dat er rekening gehouden wordt met de rechten van alle kinderen. De overheid moet geld voorzien voor de kinderrechten.
5	Rol van de ouders	Je ouders zijn verantwoordelijk voor jou. De overheid moet in het oog houden dat je ouders je goed opvoeden.
6	Recht op leven en ontwikkeling	Je hebt recht op leven en op een kans om gelukkig en blij op te groeien in je omgeving.
7	Naam en nationaliteit	Bij je geboorte heb je recht op een naam, geboorteregistratie en een nationaliteit.
8	Respect voor identiteit	De overheid dient jouw naam en nationaliteit te respecteren en te beschermen.
9	Scheiding van het kind van de ouders	Alle kinderen hebben het recht om bij hun ouders te wonen. Je mag allebei je ouders blijven zien als ze scheiden, tenzij dit niet goed voor je is.
10	Gezinshereniging	De overheid moet ervoor zorgen dat je, samen met je ouders, een gezin kan vormen.
11	Ontvoering	De overheid moet je beschermen tegen ontvoering naar een ander land.
12	De mening van een kind	Als kind mag je een mening hebben over onderwerpen, die jou aangaan. Je mening moet ook serieus genomen worden.
13	Vrijheid van meningsuiting	Je mag een mening hebben. Je hebt zelfs het recht om deze mening te uiten. Iemand uitschelden is natuurlijk niet de bedoeling. Je moet namelijk respect hebben voor de anderen.
14	Vrijheid van gedachten en godsdienst	Je eigen gedachten en godsdienst mag je hebben en beleven. Je ouders zijn hierbij wel verantwoordelijk voor je.
15	Vrijheid van vereniging	Alle kinderen mogen bij elkaar komen met wie ze willen. Je mag zelfs je eigen vereniging oprichten.
16	Privacy	Je hebt als kind recht op je privacy. Mensen mogen zich niet zomaar bemoeien met jouw leven, je familie, je thuis en je eigen post.
17	Het recht op informatie	De overheid moet zorgen dat alle kinderen de nodige informatie krijgen. Informatie over wat voor jou belangrijk is.
18	Beide ouders	Je ouders zijn samen voor jou verantwoordelijk.
19	Bescherming tegen kindermishandeling	Kinderen mogen niet mishandeld worden. De overheid en de volwassenen dienen hierover te waken en je te beschermen.
20	Bescherming van kinderen zonder familie	Zonder eigen gezin heb je als kind recht op bescherming, bijvoorbeeld in een pleeggezin of een kindertehuis.
21	Adoptie	Andere mensen mogen een kind adopteren als dit goed voor je is. Adoptie door mensen, die in een ander land wonen, mag alleen als dat de enige oplossing is.
22	Vluchtelingen	Een vluchteling is iemand, die naar een ander land vlucht, omdat hij of zij

		bedreigd wordt met o.a. vervolging of gevangenschap. Kinderen, die met of zonder hun ouders vluchten, hebben recht op bescherming. De overheid zal proberen je ouders op te sporen.
23	Kinderen met een handicap	Kinderen met een handicap hebben speciale zorg nodig. Het is belangrijk, dat je als gehandicapt kind een zo normaal mogelijk leven kan leiden.
24	Gezondheidszorg	De overheid moet waken over de goede gezondheid van alle kinderen, bijvoorbeeld zorgen voor voldoende voedsel en schoon drinkwater.
25	Controle van uithuisplaatsing	Soms word je als kind uit huis geplaatst, bij een pleeggezin of in een tehuis voor kinderen. De omstandigheden van je plaatsing moeten regelmatig gecontroleerd worden.
26	Sociale zekerheid	De overheid helpt mensen, die hulp nodig hebben, met het geven van geld en verzorging. Dit noemt men sociale zekerheid.
27	Levensstandaard	Je hebt als kind recht om je zo goed mogelijk te ontwikkelen. Je ouders dienen dan ook te zorgen voor voldoende eten, water, een woning en goede kleding. De overheid helpt je ouders hierbij.
28	Onderwijs	Onderwijs is heel belangrijk voor je ontwikkeling. Daarom moeten alle kinderen naar school. Ieder kind heeft recht op basisonderwijs.
29	Onderwijsdoelstellingen	Het onderwijs, dat je als kind krijgt, richt zich op: 1. jouw ontwikkeling als kind; 2. respect voor de mensenrechten; 3. vrede, vriendschap en respect voor anderen; 4. respect voor alle gebruiken van de eigen cultuur en die van andere culturen; 5. respect voor het milieu.
30	Kinderen uit minderheidsgroepen	Kinderen uit minderheidsgroeperingen zijn kinderen, die behoren tot een etnische of godsdienstige minderheid, een taalminderheid of die behoren tot de oorspronkelijke bevolking van een land. Een kind uit deze minderheidsgroep in een land heeft recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.
31	Vrije tijd	Kinderen hebben recht op vrije tijd en het recht om te spelen. Ze moeten recreatieve dingen kunnen doen, bijvoorbeeld sport, spel, kunst, muziek, dans en toneel.
32	Bescherming tegen kinderarbeid	De overheid moet voorkomen dat andere mensen geld verdienen aan het werk van kinderen. Als kind moet je beschermd worden tegen gevaarlijk en schadelijk werk.
33	Bescherming tegen drugs	Op basis van regels en wetten moet de overheid alle kinderen beschermen tegen drugs.
34	Seksueel misbruik	Als kind moet je beschermd worden tegen seksueel misbruik.
35	Handel in kinderen	De overheid moet voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.
36	Andere vormen van misbruik	Als kind moet je beschermd worden tegen alle vormen van misbruik. Als je niet beschermd wordt, is dat slecht voor je verdere ontwikkeling.
37	Kinderen in de gevangenissen	Als kind mag je niet gemarteld worden. Je mag geen wrede straffen krijgen. Je mag ook niet veroordeeld worden tot de doodstraf of levenslange opsluiting in de gevangenis.
38	Kinderen in oorlogssituaties	Tijdens oorlogen moeten kinderen extra goed beschermd en verzorgd worden. Als je jonger bent dan vijftien ben je te jong om soldaat te worden.
39	Passende zorg voor slachtoffers	Als je als kind ergens slachtoffer van bent, heb je recht op passende zorg, vooral bij verwaarlozing, misbruik, slechte behandeling, bestraffing of gewapend conflict.
40	Kinderstrafrecht	Als je de wet overtreedt, heb je als kind recht op een eerlijk proces en juridische steun, ook als je enkel een verdachte bent.

KAVOKIVA

CACAOBOOM

KOLVEN MET PULP

BONEN

SORTEREN VAN DE OOGST

ONDERWEG NAAR EUROPA

VERWERKING VAN DE CACAO

**CACAOMASSA ->
CACAPOEDER**

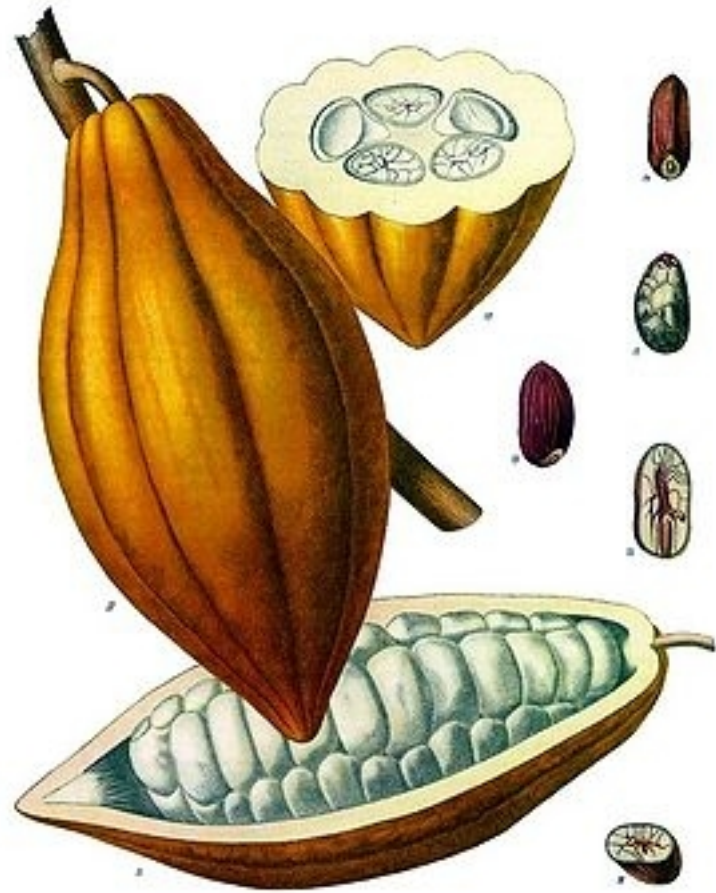
CHOCOLADE!

OXFAM WERELDWINKELS

AFRIKA

MARS

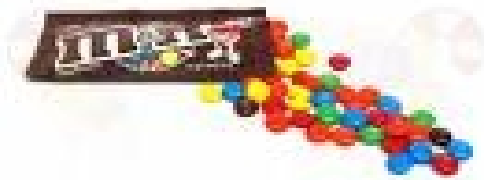
Nestlé

Good Food, Good Life

Deel 1	
1. Hoeveel procent van de cacao wordt in West-Afrika geproduceerd?	
2. Hoeveel plantages zijn er in Ivoorkust?	
3. Hoeveel euro krijgen cacaotelers voor 1 kilogram cacaobonen?	
4. Hoeveel euro krijgen Westerse bedrijven voor 1 kilogram cacaobonen?	
Deel 2	
5. Hoeveel euro betalen cacaotelers voor een kind?	
6. Hoeveel euro krijgen kinderen van hun baas (de cacaotelers)?	
Deel 4	
7. Hoeveel krijgen loopjongens van een opkoper in Ivoorkust?	
Deel 5	
8. Hoeveel kinderen in de cacao-teelt in Ivoorkust zijn er slachtoffer van kinderhandel uit Mali of Burkina Faso?	
Deel 6	
9. Hoeveel euro krijgen ouders voor een kind?	
10. Hoeveel euro krijgen loopjongens voor een kind?	

1	Definitie van het kind	
2	Alle kinderen zijn gelijk	
3	Belang van het kind	
4	Het mogelijk maken van kinderrechten	
5	Rol van de ouders	
6	Recht op leven en ontwikkeling	
7	Naam en nationaliteit	
8	Respect voor identiteit	
9	Scheiding van het kind van de ouders	
10	Gezinshereniging	
11	Ontvoering	
12	De mening van een kind	
13	Vrijheid van meningsuiting	
14	Vrijheid van gedachten en godsdienst	
15	Vrijheid van vereniging	
16	Privacy	
17	Het recht op informatie	
18	Beide ouders	
19	Bescherming tegen kindermishandeling	
20	Bescherming van kinderen zonder familie	
21	Adoptie	
22	Vluchtelingen	
23	Kinderen met een handicap	
24	Gezondheidszorg	
25	Controle van uithuisplaatsing	
26	Sociale zekerheid	
27	Levensstandaard	
28	Onderwijs	
29	Onderwijsdoelstellingen	
30	Kinderen uit minderheidsgroepen	
31	Vrije tijd	
32	Bescherming tegen kinderarbeid	
33	Bescherming tegen drugs	
34	Seksueel misbruik	
35	Handel in kinderen	
37	Kinderen in de gevangenissen	
38	Kinderen in oorlogssituaties	
39	Passende zorg voor slachtoffers	
40	Kinderstrafrecht	

In het spoor van...	... het kind...	... de boon...
Aantallen	<p>109.000 à 280.000 kinderen werken in de cacaoteelt in Ivoorkust.</p> <p>Onder hen zijn 10.000 à 15.000 ook nog eens slachtoffers van kinderhandel uit Mali of Burkina Faso.[5]</p>	<p>West-Afrika staat in voor 70 % van de cacao productie wereldwijd. [1]</p> <p>Ivoorkust staat in voor 40% van de cacao productie wereldwijd.</p> <p>In Ivoorkust zijn 600.000 plantages. [1]</p> <p>In 2007/08 werd er 3,7 miljoen ton geproduceerd.</p> <p>In België eet elke persoon meer dan 8 kg chocolade per jaar.</p>
Bedragen	<p>Ouders krijgen van de loopjongen (/transporteur) per kind 10 à 15 EUR. [6]</p> <p>Loopjongens (/transporteur) krijgen van een opkoper per kind 60 à 100 EUR. [4/6]</p> <p>Opkopers krijgen van een cacaoteler per kind 150 à 230 EUR. [2]</p> <p>Kinderen krijgen van hun baas (de cacaoteler) per maand werk 0 EUR. [2]</p>	<p>Cacaotelers krijgen van de transporteur per kilogram cacaobonen 0,30 EUR. [1]</p> <p>Transporteurs krijgen van de multinationale bedrijven per kilogram cacaobonen 18 EUR. [1]</p> <p>Een multinationaal bedrijf zoals Barry Callebaut maakte in 2008 136 miljoen EUR winst.</p> <p>Een reep Mars kost in België 0,80 à 1 EUR, een kilogram pralines ong. 20 EUR.</p>

[deel uit documentaire Warzone waarin dit cijfer vernoemd wordt]
geel: zelf achteraf aan te geven (eerst door de kinderen laten schatten)

Bijlage 9 - VERKLARING VAN KUNDAPUR

(uit "Kinderarbeid: willen werken, maar niet mogen?", gratis beschikbaar via www.vormen.org)

Deze verklaring is opgemaakt door werkende kinderen tijdens de Eerste Internationale Bijeenkomst van Werkende Kinderen in Kundapur (India, november- december 1996) (vrije vertaling uit het Engels).

1. We willen erkenning van onze problemen, onze initiatieven, voorstellen en ons organisatieproces.
2. We zijn tegen een boycot van producten die door kinderen gemaakt zijn.
3. We willen respect en zekerheid voor onszelf en voor het werk dat we doen.
4. We willen een onderwijssysteem dat zowel methodologisch als inhoudelijk aangepast is aan onze realiteit.
5. We willen beroepstraining die aangepast is aan onze realiteit en mogelijkheden.
6. We willen toegang tot goede gezondheidszorgen voor werkende kinderen.
7. We willen geraadpleegd worden bij alle beslissingen die ons aanbelangen, op lokaal, nationaal en internationaal niveau.
8. We willen dat de eigenlijke oorzaken van onze situatie, voornamelijk armoede, erkend en aangepakt worden.
9. We willen meer activiteiten in rurale gebieden en decentralisatie van besluitname, opdat kinderen niet langer gedwongen zouden worden te migreren.
10. We zijn tegen uitbuiting op het werk maar we zijn voor werk in waardigheid en met aangepaste uren zodat we tijd hebben voor onderwijs en vrije tijd.

Bijlage 10 - identiteitsfiches 1 stap vooruit (met pen handtekening (al dan niet een kruisje) toevoegen)

Naam	Olivier
Geslacht	M
Leeftijd	15 jaar
Geboorteplaats	Gent (België)
Verblijfplaats	Gent (België)
Beroep ouders	vader: bankdirecteur; moeder: oogarts
School en leerjaar	Sint-Pietersinstituut, 3e Wetenschappen-Wiskunde
Hobby's	zwemmen, windsurfen
Medische gegevens	gezond en gespierd
Later wil ik worden	chirurg
Handtekening	

Naam	Salveeta
Geslacht	V
Leeftijd	11 jaar
Geboorteplaats	Kosovo
Verblijfplaats	Sint-Niklaas (België)
Beroep ouders	Werkloos. Iedereen vindt Roma-zigeuners onbetrouwbaar en vies. Niemand geeft mijn ouders de kans om te werken.
School en leerjaar	Sint-Carolusinstituut, 5e leerjaar, maar ik blijf vaak thuis van school om mijn grote broer te helpen bij het bedelen in Antwerpen.
Hobby's	met de poppen (gekregen van de vrijwilligers van de huiswerkbegeleiding) spelen
Medische gegevens	Een maand geleden had ik hoge koorts, maar geen enkele dokter wou me behandelen omdat ik geen papieren en geen geld had (en het OCMW betaalt dokters niet direct terug).
Later wil ik worden	mama
Handtekening	

Naam	Lamine
Geslacht	M
Leeftijd	14 jaar
Geboorteplaats	Koudougou (Burkina Faso)
Verblijfplaats	Ouagadougou (Burkina Faso)(maar ik heb 2 jaar gewerkt op een cacaoplantage in Ivoorkust, daarna ben ik gevlucht naar mijn thuisland)
Beroep ouders	boer
School en leerjaar	Ik heb nu net een vakopleiding gekregen in het opvangtehuis voor gevluchte kindslaven.
Hobby's	dromen
Medische gegevens	Ik heb een brandwonde op mijn ene been (van toen de baas van de cacaoplantage boos was op mij) en een ontstoken wonde aan mijn andere been (van toen ik mijn hakmes had laten vallen). Het doet pijn om te lopen.
Later wil ik worden	timmerman
Handtekening	

Naam	Brigitte
Geslacht	V
Leeftijd	13 jaar
Geboorteplaats	Kolondiéba (Mali)
Verblijfplaats	Soubré (Ivoorkust)(ik werk op een cacaoplantage)
Beroep ouders	gestorven aan aids
School en leerjaar	geen
Hobby's	Zingen! Iedereen vindt dat ik een mooie stem heb!
Medische gegevens	Ik heb geen aids maar ben wel heel erg moe.
Later wil ik worden	Een dokter speciaal voor meisjes.
Handtekening	

Naam	Karim
Geslacht	M
Leeftijd	12 jaar
Geboorteplaats	Boulsa (Burkina Faso)
Verblijfplaats	Soubré (Ivoorkust)(ik werk op een cacaoplantage)
Beroep ouders	geen
School en leerjaar	geen
Hobby's	voetbal
Medische gegevens	Ik heb een ontstoken wonde in mijn voet van toen ik mijn hakmes eens heb laten vallen. Ik heb ook altijd maar dorst.
Later wil ik worden	rijk!
Handtekening	

Naam	Salif
Geslacht	M
Leeftijd	15 jaar
Geboorteplaats	Soubré (Ivoorkust)
Verblijfplaats	Soubré (Ivoorkust)(ik werk op de cacaoplantage van mijn vader)
Beroep ouders	mijn papa teelt cacao en mijn mama helpt hem (en ik ook)
School en leerjaar	Ik ga alleen naar school buiten het oogstseizoen. Ik ga dan naar de dorpsschool.
Hobby's	voetbal
Medische gegevens	In het oogstseizoen ben ik altijd uitgeput omdat ik dan 16 uur per dag moet helpen op de cacaoplantage.
Later wil ik worden	voetballer
Handtekening	